

Schoon Water

Unipol op 'Stoffendag'

Op 28 september werd in Burgers' Zoo in

Arnhem de eerste Landelijke Stoffendag

georganiseerd. Nee, dit heeft niets met

textiel te maken. Het is een beurs en

informatiedag voor de chemische en aan-

verwante technische branche. Een beurs

die bol staat van innovatie op allerlei ter-

reinen: nanotechniek, sensortechniek en

alles wat zich voordoet op het gebied van

ontwikkelingen in de branche en de

regelgeving daaromheen.

Unipol laat zien dat het kan

Schoon Water deelnemer Unipol (Oss), producent van expandeerbaar polystyreen (EPS), vroeg op deze beurs ook aandacht voor onderhoud van bedrijventerreinen, en de impact die het soort onderhoud heeft op de omgeving. Op veel bedrijventerreinen worden chemische onkruidbestrijdingsmiddelen gebruikt. Stoffen die vervolgens via de riolering in het oppervlaktewater terecht komen of rechtstreeks uitspoelen naar het grondwater. Juist op verhandingen is afspoeling een groot risico. Unipol is zich bewust van de gevolgen van dit beheer en heeft het besluit genomen om geen chemische onkruidbestrijdingsmiddelen meer te gebruiken. Unipol zit op bedrijventerrein Elzenburg in Oss en heeft zo'n 2 ha terrein. Sinds dit jaar gebruikt Unipol voor de onkruidbestrijding op verhandingen de WAVE (heetwatertechniek).

Fer Koenders (links) en Andres Janssen van Unipol

Voor wie zijn de resultaten bedoeld?

De belangrijkste resultaten van het project zijn de ontwikkeling en toepassing van maatregelen die het gewas goed beschermen / de omgeving onkruidvrij houden en geen risico opleveren voor het grondwater en die passen op het bedrijf / in de gemeente. De kennis, ervaring en effecten zijn gericht op alle grondgebruikers in de elf (zeer) kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden. Ook grondgebruikers in de rest van Brabant kunnen met de praktische adviezen voor milieuvriendelijk onkruidbeheer hun voordeel doen. De provincie en het drinkwaterbedrijf Brabant Water gebruiken de resultaten om het beleid in de (zeer) kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden te verbeteren, met praktische en haalbare oplossingen.

Organisatie

'Schoon Water voor Brabant' is een stimuleringsproject van de Provincie Noord-Brabant, Brabant Water, Zuidelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (ZLTO), Overlegplatform Duinboeren, Waterschappen Aa en Maas, De Dommel, Brabantse Delta en Rivierenland.

CLM, DLV Plant, Eco Consult, ClimateChanCe, PRI en PPO verzorgen de uitvoering van het project.

Vragen?

Voor meer informatie kunt u terecht bij:

- CLM: Peter Leendertse: E pele@clm.nl T 0345-470751
- Provincie Noord-Brabant: René Klerks: E rklerks@brabant.nl T 073-6808555
- Brabant Water: Sandra Verheijden: E sandra.verheijden@brabantwater.nl T 073-6838514
- ZLTO: Ton van Korven: E ton.van.korven@zlto.nl T 013-5836583
- Overlegplatform Duinboeren: Emiel Ansems: E duinboeren@hetnet.nl T 0411-643639

Colofon

Dit is de twintigste nieuwsbrief 'Schoon Water'. Eerdere nieuwsbrieven kunt u vinden op www.schoon-water.nl. De volgende nieuwsbrief verschijnt in het voorjaar van 2011.

Foto's:

CLM

Tekst en Redactie:

CLM, EcoConsult

Vormgeving en druk:

Drukkerij Libertas, Bunnik

Spruit met sleepdoek van WTC De Kempen.

Op zondag 18 juli opende WTC De Kempen haar nieuwe locatie in Middelbeers.

'Schoon Water' in een notedop

Waarom 'Schoon Water'?

Doel van 'Schoon Water' is het terugdringen van het gebruik van schadelijke bestrijdingsmiddelen in de (zeer) kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden in Noord-Brabant. Dat is nodig om schoon grondwater te behouden, zodat het voor iedereen geschikt blijft als bron voor drinkwater, nu en in de toekomst.

Wie doen er mee?

Aan 'Schoon Water' doen alle gebruikers van bestrijdingsmiddelen / gewasbeschermings-

middelen mee: burgers, bedrijven, landbouw en gemeenten. Het project loopt in elf grondwaterbeschermingsgebieden: Waalwijk, Helvoirt, Nuland, Macharen, Vessem, Budel, Roosendaal, Bergen op Zoom, Aalsterweg, Helmond en Lith.

In 2010 nemen in totaal 390 telers deel aan 'Schoon Water'! Daarnaast zijn ook loonwerkers actief betrokken bij het project. De 16 deelnemende gemeenten werken de komende jaren toe naar het certificeringsniveau 'Zilver' op de Barometer Duurzaam Terreinbeheer. De gemeente Bladel heeft sinds 2008 het certificaat 'Goud'. In september van dit jaar heeft de gemeente Oss het certificaat 'Zilver' behaald. De gemeenten Lith (Oss), Den Bosch, Eindhoven en Haaren gebruiken ook geen chemie meer op verhardingen en in het openbaar groen. Verder nemen bedrijven zoals Unipol Holland BV in Oss en Kempen Airport in Cranendonck actief deel.

Hoe werkt het?

Binnen deze grondwaterbeschermingsgebieden zetten alle grondgebruikers een stap richting duurzaam beheer. Agrariërs inventariseren samen met hun adviseur het gewasbeschermingsmiddelengebruik op het bedrijf. Vervolgens kijken ze welke alternatieven er zijn voor schadelijke middelen en of het gebruik van schadelijke middelen naar beneden kan. Daarna gaan telers in de praktijk met de alternatieve maatregelen aan de slag. Gemeenten en bedrijven krijgen hulp bij certificering en gaan samen met hun adviseur na hoe de onkruidbestrijding duurzamer aangepakt kan. Hierbij worden ook de kosten op een rij gezet. Alle bewoners van grondwaterbeschermingsgebieden worden door middel van nieuwsbrieven en acties geïnformeerd en op hun verantwoordelijkheid gewezen.

In de campagne "Duurzaam telen, begint bij jou" brengen telers uit diverse teelten Good Practices voor het voetlicht. Good Practices zijn effectieve gewasbeschermingsmethoden die de bedrijfsvoering verbeteren, de teler geld op kunnen leveren en die de belasting van het milieu verminderen.

Voorbeelden zijn het gebruik van een beslissingsondersteunend systeem bij de bestrijding van ziekten, toepassing van lage doseringen bij de onkruidbestrijding, de keuze van een resistent ras, rekening houden met de milieubelasting van gewasbeschermingsmiddelen en het nemen van maatregelen om puntemissies te voorkomen. Veel van deze maatregelen dragen bij aan een lager gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en minder emissie. Deze maatregelen passen dan natuurlijk ook prima bij Schoon Water! Voor meer info, kijk op www.duurzaamtelenbegintbijjou.nl.

"Met duurzaam telen kom je verder." Henk Argonius

Hoe is de maïsteelt dit jaar verlopen?

We vroegen het Geert-Jan van Roessel, 'Schoon Water' adviseur van DLV-Plant regio zuidoost Brabant. "De bespuiting van maïs ging dit jaar goed. Temperaturen waren overdag over het algemeen boven de 10°C, de nachten waren niet erg koud. De 'Schoon Water' combinaties, zoals 0,6 l/ha Mikado + 0,6 l/ha Samson + 1 l/ha Frontier + 0,2 l/ha Starane hebben het goed gedaan. Ook waren er over het algemeen geen problemen met nakiepers. Tijdens het spuiten was het veelal voldoende vochtig. Er waren dan ook geen problemen met stof in het spuitspoor.

Haagwinde blijft op ongeveer 10% van de percelen een probleem. Dit hoeft niet! Er zijn tegenwoordig goede technieken en middelen om haagwinde structureel aan te pakken. Na de eerste bespuiting komt de haagwinde vrijwel altijd terug, omdat de plant voldoende reserve heeft in de wortelstokken om weer aan te groeien. Als de maïs 50 cm tot 1 m hoog is en de haagwinde in de maïs begint te klimmen is er veel blad beschikbaar om de haagwinde goed te raken. Dit kan het best met een onderbladbespuiting met rugspuit, kappenspuit of aangepaste veldspuit met verlaagd uitgevoerde doppen. Door kleine aantallen ieder jaar weg te spuiten met bijvoorbeeld de rugspuit, voorkomt u uitbreiding en hiermee ook de noodzaak voor een volveldsbespuiting.

Aandachtspunt bij de maïsteelt blijft het goed klaar leggen van het land. Maïsland dient goed bezakt en vlak te zijn. Loonwerkers komen nog steeds percelen tegen die zeer ongelijk liggen. Hierdoor is de spuitboom (op kopeinden en geren) moeilijk in balans te houden. Het gevolg is dat de spuitboom gaat zwiëpen. Dit komt het spuitbeeld zeker niet ten goede en is niet echt 'Schoon Water' verantwoord!"

Demonstratie in Bladel van twee onkruidbestrijdingstechnieken; de heetwatertechniek en de heteluchttechniek

Schoon Water voor Brabantse gemeenten

Inmiddels doen 16 Brabantse gemeenten mee aan het project 'Schoon Water'. De komende drie jaar worden de gemeenten gestimuleerd om hun duurzaam terreinbeheer verder invulling te geven. Dit kan door certificering op de Barometer Duurzaam Terreinbeheer (BDT), niveau 'Zilver' of 'Goud'. Tijdens een bijeenkomst op 30 september 2010 in Bladel kregen wethouders en ambtenaren informatie over wat het project Schoon Water de komende jaren gaat bieden en wat de provincie vraagt van de participerende gemeenten.

Motivatie

Onno Hoes, nog net in zijn rol als gedeputeerde van de provincie Noord-Brabant, onderstreepte het belang van een goede waterkwaliteit. Onkruidbestrijding kan natuurlijker, zonder toepassing van chemische middelen. Het gaat daarbij niet om veel geld maar vooral om een 'mindset'. Oss kreeg een compliment omdat ze onlangs het certificaat 'Zilver' heeft behaald. Bladel werd in het zonnetje gezet door Guïljo van Nuland (Brabant Water) als eerste en (nog) enige Brabantse gemeente met het certificaat 'Goud'.

Tijdens de bijeenkomst werd duidelijk dat de motivatie van de deelnemers hoog is en dat er volop naar praktische maatregelen gezocht wordt. Wethouder Theo van de Voort gaf aan dat voor Bladel het actualiseren van de Groenvisie en het opstellen van een Kwaliteitshandboek (Normenboek) voor de hele openbare ruimte belangrijke stappen zijn geweest. Overleg met bewoners en andere partijen over de manier van onderhoud van de openbare ruimte is belangrijk. Uitbesteding van groenbeheer kan het best gebeuren aan de hand van vastgestelde kwaliteits- en duurzaamheidseisen. Met minder

geld kan het groen in Bladel nu volledig ecologisch en kwalitatief goed worden onderhouden.

Kostenbeperking

Het beschikbare budget voor duurzaam terreinbeheer bleek een belangrijk punt, zeker in het licht van de voorgestelde bezuinigingen. Wethouder Hendrik Hoeksema van gemeente Oss, maar ook veel andere aanwezigen, vroegen zich af hoe een vermindering in beheerkosten kan plaatsvinden. Jan Hekman (EcoConsult) gaf aan dat het loont om een combinatie van technieken te gebruiken,

In het kader van de Schoon Water begeleiding voor gemeenten zagen sportveldbeheerders in Bladel hoe je zonder chemie toch een mooie grasmat krijgt. Ze ontdekten dat de bal prima rolt op de 'schone' sportvelden van Bladel!

zoals grote machines (zoals de WAVE) voor grote oppervlakten en kleinere machines (zoals de heteluchtmachine) voor moeilijk bereikbare plaatsen. Voor sportvelden geldt dat door ecologische bemesting een sterkere grasmat ontstaat die minder slidinggevoelig is.

Tips over omschakeling naar duurzaam beheer werden volop uitgewisseld. Aan de orde kwam onder andere het geven van voorlichting aan dorpsraden en het uitdelen van flyers; streven naar een betere werkverdeling tussen waterbeheer- en groenbeheercollega's; slimmer ontwerp van de openbare ruimte; het leggen van de relatie met gezondheid in beleidsplannen en bij voorlichting over duurzaam beheer; en aandacht vestigen op kansen. "We moeten met z'n allen een positief beeld vasthouden over de omvorming naar duurzaam beheer", moedigde Piet Beltman van Waterschap Aa en Maas aan.

Hoe nu verder?

De Schoon Water gemeenten kunnen rekenen op begeleiding op maat naar certificering 'Zilver' of 'Goud' op de Barometer Duurzaam Terreinbeheer. Verder krijgen deelnemers een eenmalige vergoeding van de certificeringskosten. Het Schoon Water project werkt graag met hen samen bij het stimuleren van burgers en bedrijven richting chemievrij beheer. Verder biedt het project een platform voor uitwisseling van 'best practices' en innovaties, en een cursus 'Duurzaam Terreinbeheer' voor uitvoerders.

Chemievrij onkruidbeheer

De gemeente Oss heeft als eerste gemeente in Nederland het certificaat 'Zilver' op de Barometer Duurzaam Terreinbeheer behaald. "De gemeente Oss heeft nu zilver maar gaat natuurlijk voor goud", reageerde wethouder Hoeksema. Hij bedankte de Provincie, het waterschap en Brabant Water, die in de afgelopen 10 jaar de gemeente hebben begeleid en ondersteund op weg naar zilver. Niveau 'Zilver' houdt in chemievrij onkruidbeheer, zowel op verhardingen als in openbaar groen en op sportvelden. Daardoor kunnen deze middelen ook niet in ons grond- en opper-

vlaaktewater terecht komen en blijft het geschikt als bron voor drinkwater. "Belangrijk voor nu, en in de toekomst voor onze kinderen en kleinkinderen", aldus Hoeksema. De gemeente Oss laat het niet bij aanpassing van zijn eigen beheer. In samenwerking met ZLTO startte zij onlangs het project "Gemeente Oss gaat voor Schoon Water". In aanvulling op het grote Schoon Water project geven zij zo een extra impuls aan duurzaam gebruik van bestrijdingsmiddelen in hun gemeente. Zo kunnen in Oss alle agrariërs - dus ook bui-

Bezem door de middenkast

De agrarische deelnemers aan Schoon Water kunnen zich opgeven voor de actie Bezem door de Middenkast. Door het snel veranderende toelatingsbeleid hebben middelen in de afgelopen jaren hun toelating verloren. Maar hoe kom je als agrariër op een goede manier van je oude middelen af? Schoon Water helpt een handje. De DLV-adviseur komt langs om samen met de deelnemer de kast door te nemen. Met de KCA-depots van de gemeenten worden afspraken gemaakt, zodat agrariërs vervolgens zelf de niet meer toegelaten middelen kunnen inleveren. Dit jaar zijn de gebieden Budel, Vesseem, Macharen, Nuland, Helvoirt en Waalwijk aan de beurt. Wilt u meedoen? Mail of bel dan naar Annette den Hollander: E adenhollander@clm.nl T 0345-470730

ten de grondwaterbeschermingsgebieden Lith en Macharen - meedoen aan de actie Bezem door de Middenkast. In 2011 vindt een grote demonstratiebijeenkomst plaats in Oss met de nieuwste technieken voor emissiereductie en mechanische onkruidbestrijding voor loonwerkers, agrariërs en gewasbescherminghandelaren. Verder krijgt Oss advies over de communicatie naar bewoners en scholen. En gaan politieke partijen op excursie om Schoon Water van dichtbij te leren kennen.